

KVALITETSSIKRING

I OPPDRETT AV NORSK TRAVHEST

INNHALDSFORTEGNELSE

1. KVALITETSSIKRING, INNLEDNING OG BRUK

- 1.1 Kvalitetssikring i oppdrett
- 1.2 Bruk av permen

2. STAMTAVLE

- 2.1 Stamtavle CV

3. HELSEUTVIKLING

- 3.1 Kvalitetssikring Føllhoppe
- 3.1 Kvalitetssikring Helseopplysninger unghest

4. STALLMILJØ

- 4.1 Stallmiljø Drektig hoppe
- 4.2 Stallmiljø Hoppe med føll
- 4.3 Stallmiljø Føll unghest
- 4.4 Stallmiljø Unghest miljøskifte
- 4.5 Stallmiljø Viktige tips

5. FRIOMRÅDER

- 5.1 Friområder Drektige hopper
- 5.2 Friområder Hoppe med føll etter fødsel
- 5.3 Friområder Føll, unghest etter avvenning
- 5.4 Friområder Unghest etter miljøskifte

6. FLOKKUTVIKLING

- 6.1 Flokkutvikling Hoppe med føll
- 6.2 Flokkutvikling Føll, unghest etter avvenning
- 6.3 Flokkutvikling Unghest miljøskifte
- 6.4 Flokkutvikling Viktige tips

7. FØRING

- 7.1 Foring Drektig hoppe
- 7.2 Foring Føll, unghest eter avvenning
- 7.3 Foring Miljøskifte
- 7.4 Foring Viktige tips

8. TEMMING/TRENING

- 8.1 Trening Føll, unghest føllsesongen
- 8.2 Trening Unghest 1-års sesongen
- 8.3 Trening Unghest 2-års sesongen
- 8.4 Trening Viktige tips

9. HOVPLEIE

- 9.1 Hovpleie Inntil 1. skoing
- 9.2 Hovpleie Etter 1. skoing
- 9.3 Hovpleie Viktige tips

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

VÅR VISJON

Norske oppdrettere skal skape en fremtidsrettet hestenæring slik at de produserer flere kvalitetshester ut av samme antall individer og avlsmateriell som i dag.

Kjøperne skal anerkjenne og ha tillit til norsk oppdrett.

VÅRT MOTTO

Kvalitet bedrer resultatet.

VÅRT HOVEDMÅL

Kvalitetssikringssystemet skal sikre en god økonomi i oppdrettet, en mer konkurransedyktig norsk hest, og bidra til at kjøpere i inn- og utland velger norskoppdrettede travhester.

VIRKSOMHETSIDÉ

Kvalitetssikringssystemet skal bedre samarbeidet mellom interessenter og organisasjoner som ønsker en positiv utvikling av norsk hesteoppdrett. Dette vil sikre at norskoppdrettede travhester gjennom målrettet kvalitetsarbeide er sunne og friske, presterende, oppdrettet med god dyrevelferd i et trygt arbeidsmiljø for oppdretter.

FOR Å OPPNÅ DETTE MÅ VI:

- Ha et frivillig og ønsket system
- Ha god faglig kunnskap og praksis i oppdrettet
- Sikre forpliktende deltagelse for oppdretterne og sporten for øvrig
- Samarbeide for samordning av kompetanse og felles gode løsninger
- Ha en tilfredsstillende dokumentasjon av oppdrettet
- Ha en felle og enhetlig revisjonsordning
- Ha god kommunikasjon med kundene
- Ha en løpende evaluering av Kvalitetssikringssystemet for å sikre at resultat og deltagelse blir best mulig

ADMINISTRASJON AV KVALITETSSIKRINGSSYSTEMET

DNT vil stå for administrasjon og informasjon om systemet og vil invitere oppdretterne til å delta.

Veiledning vil også skje herfra.

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

BRUK AV KVALITETSSIKRINGSPERMEN

Eier av levendefødt føll vil få tilbud om å hente ut kvalitetssikringssystemet fra DNTs hjemmeside. Dette er ment å følge det enkelte individ, gjerne karrieren ut.

Systemet er inndelt i avsnitt med spesifikke områder. Vi mener områdene påvirker kvaliteten til den ferdig hesten. Innenfor det enkelte området vil oppdretteren bli bedt om å krysse av ved en del spørsmål. Dette er detaljer som vi mener har betydning for hestens utvikling og som vil være opplysende ved overtagelse/kjøp av hesten. Noen av avsnittene er ment å fylles ut av veterinær/hovslager eller i samarbeide med disse.

Den enkelte oppdretter må sørge for å etterleve intensjonen med systemet. Det må registreres og føres inn etterspurte opplysninger. Hvis du er i tvil om utfyllingen bør du be om hjelp hos DNT.

Kvalitetssikringssystemet opererer med begrepet miljøskiftet. Dette er når hestens miljø/eller rammebetingelser endres så betydelig at de nye betingelser eller det nye miljøet, ønskes beskrevet ved å fylle ut et nytt ark.

Det foreligger en intensjonsavtale med KSL (Kvalitetssystem i Landbruket) om revisjon av Kvalitetssikringssystemet. Målet er å revidere hvert 5. år. Revisjon er å betrakte som hjelp til å finne forbedringspunkter og å gjennomføre disse.

Lykke til!

«Hoppa lager føllet. Oppdretteren lager hesten.»

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

STAMTAVLE – CV

Hestens navn: _____ Født dato _____ År _____

Kjønn: _____ Reg.nr: _____

Far: _____

Mor: _____

Morfar: _____

Mormor: _____

Oppdretter: _____

1. miljøskifte. Dato _____ År _____ Eier _____

2. miljøskifte. Dato _____ År _____ Eier _____

3. miljøskifte. Dato _____ År _____ Eier _____

4. miljøskifte. Dato _____ År _____ Eier _____

5. miljøskifte. Dato _____ År _____ Eier _____

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

HELSEOPPLYSNINGER FØLLHOPPE

Hoppas navn: _____ Fødselsår: _____ Rase: _____

Drektig med hingsten: _____ Bedekningsdato: _____ Føllingsdato: _____

VAKSINASJONER:			PARASITTBEHANDLING:	
DATO	VAKSINE	VETERINÆRS SIGNATUR	DATO	PREPARATNAVN

SYKDOM HOS HOPPA I DREKTIGHETSPERIODEN			
DATO	SYMPTOM/DIAGNOSE	BEHANDLING	VETERINÆR

OPPLYSNINGER VEDRØRENDE FØLLING:

Føllsted: Føllet ute Føllet inne i stall

Føllhjelp: Greide alt selv Måtte ha litt hjelp Etterbyrden gikk normalt Etterbyrden måtte hjelpes ut

SYKDOM HOS HOPPA I FORBINDELSE MED FØLLING:			
DATO	SYMPTOM/DIAGNOSE	BEHANDLING	VETERINÆR

SYKDOM HOS DET NYFØDTE FØLLET			
DATO	SYMPTOM/DIAGNOSE	BEHANDLING	VETERINÆR

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

HELSEOPPLYSNINGER UNGHEST

Hestens navn: _____ Fødselsår: _____

Rase: _____ Microchipnr.: _____

VAKSINASJONER:			PARASITTBEHANDLING:	
DATO	VAKSINE	VETERINÆRS SIGNATUR	DATO	PREPARATNAVN

OPPLYSNINGER OM SYKDOM:

DATO	HALTHETSLIDELSER:						DIAGNOSE, BEHANDLING OG MEDIKAMENTBRUK	VETERINÆR					
	Hov	Sene, seneskjede	Ledd	Andre lidelser	Sår m.m.	Kolikk			Luftveis- lidelser	Hudlidelser	Lidelse i munnhule	Andre lidelser	

Det Norske Travelskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

STALLMILJØ – DREKTIG HOPPE

Stall: _____ Dato _____ År _____

1. Har du gjort deg kjent med «Forskrift om velferd for hest»? Ja Nei
2. Hvilken type oppstallingsplass har hesten: Spiltau Boks Fellesboks Utegang m/leskur

Hvis hesten er oppstallet på utegang m/leskur; gå til spørsmål 14

3. Er materialet på gulv i spilt/boks/fellesboks av: Betong Tre Annet: _____
4. Er stallen isolert? Ja Nei
5. Ventilasjon i stallen finnes gjennom Naturlig ventilasjon Mekanisk ventilasjon Ingen ventilasjon
6. Er ventilasjonsanlegget beregnet etter luftskiftebehovet i stallen? Ja Nei Har ikke ventilasjonsanlegg
7. Er varmekilde montert i stallen? Ja Nei
8. Hvor mange timer eksponeres hesten med lys pr.dag (kunstig/naturlig)? _____
9. Har stallen eget lagringsrom for høy? Ja Nei
10. Hvor ofte blir boks/spilt/fellesboks rengjort? _____
11. Hvilken type flis brukes i stallen? _____
12. Hvor ofte blir stallen rengjort? _____
13. Vannkilde? Drikkekar Bøtte Annet: _____

Spørsmål 14-17 besvares hvis hesten er oppstallet på utegang m/leskur

14. Antall vegger i leskur: _____
15. Type underlag i leskur: _____
16. Er leskuret stort nok til at alle kan ligge samtidig? Ja Nei
17. Er individuell fôring mulig? Ja Nei

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travelskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

STALLMILJØ – HOPPE MED FØLL, ETTER FØDSEL

Stall: _____ Dato _____ År _____

1. Har du gjort deg kjent med «Forskrift om velferd for hest»? Ja Nei
2. Hvilken type oppstallingsplass har hesten: Spiltau Boks Fellesboks Utegang m/leskur

Hvis hesten er oppstallet på utegang m/leskur; gå til spørsmål 14

3. Er materialet på gulv i spilt/boks/fellesboks av: Betong Tre Annet: _____
4. Er stallen isolert? Ja Nei
5. Ventilasjon i stallen finnes gjennom Naturlig ventilasjon Mekanisk ventilasjon Ingen ventilasjon
6. Er ventilasjonsanlegget beregnet etter luftskiftebehovet i stallen? Ja Nei Har ikke ventilasjonsanlegg
7. Er varmekilde montert i stallen? Ja Nei
8. Hvor mange timer eksponeres hesten med lys pr.dag (kunstig/naturlig)? _____
9. Har stallen eget lagringsrom for høy? Ja Nei
10. Hvor ofte blir boks/spilt/fellesboks rengjort? _____
11. Hvilken type flis brukes i stallen? _____
12. Hvor ofte blir stallen rengjort? _____
13. Vannkilde? Drikkekar Bøtte Annet: _____

Spørsmål 14-17 besvares hvis hesten er oppstallet på utegang m/leskur

14. Antall vegger i leskur: _____
15. Type underlag i leskur: _____
16. Er leskuret stort nok til at alle kan ligge samtidig? Ja Nei
17. Er individuell fôring mulig? Ja Nei

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travelskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

STALLMILJØ – FØLL/UNGHEST ETTER AVVENNING

Stall: _____ Dato _____ År _____

1. Har du gjort deg kjent med «Forskrift om velferd for hest»? Ja Nei
2. Hvilken type oppstallingsplass har hesten: Spiltau Boks Fellesboks Utegang m/leskur

Hvis hesten er oppstallet på utegang m/leskur; gå til spørsmål 14

3. Er materialet på gulv i spilt/boks/fellesboks av: Betong Tre Annet: _____
4. Er stallen isolert? Ja Nei
5. Ventilasjon i stallen finnes gjennom Naturlig ventilasjon Mekanisk ventilasjon Ingen ventilasjon
6. Er ventilasjonsanlegget beregnet etter luftskiftebehovet i stallen? Ja Nei Har ikke ventilasjonsanlegg
7. Er varmekilde montert i stallen? Ja Nei
8. Hvor mange timer eksponeres hesten med lys pr.dag (kunstig/naturlig)? _____
9. Har stallen eget lagringsrom for høy? Ja Nei
10. Hvor ofte blir boks/spilt/fellesboks rengjort? _____
11. Hvilken type flis brukes i stallen? _____
12. Hvor ofte blir stallen rengjort? _____
13. Vannkilde? Drikkekar Bøtte Annet: _____

Spørsmål 14-17 besvares hvis hesten er oppstallet på utegang m/leskur

14. Antall vegger i leskur: _____
15. Type underlag i leskur: _____
16. Er leskuret stort nok til at alle kan ligge samtidig? Ja Nei
17. Er individuell fôring mulig? Ja Nei

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travelskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

STALLMILJØ – UNGHEST, MILJØSKIFTE

Stall: _____ Dato _____ År _____

1. Har du gjort deg kjent med «Forskrift om velferd for hest»? Ja Nei
2. Hvilken type oppstallingsplass har hesten: Spiltau Boks Fellesboks Utegang m/leskur

Hvis hesten er oppstallet på utegang m/leskur; gå til spørsmål 14

3. Er materialet på gulv i spilt/boks/fellesboks av: Betong Tre Annet: _____
4. Er stallen isolert? Ja Nei
5. Ventilasjon i stallen finnes gjennom Naturlig ventilasjon Mekanisk ventilasjon Ingen ventilasjon
6. Er ventilasjonsanlegget beregnet etter luftskiftebehovet i stallen? Ja Nei Har ikke ventilasjonsanlegg
7. Er varmekilde montert i stallen? Ja Nei
8. Hvor mange timer eksponeres hesten med lys pr.dag (kunstig/naturlig)? _____
9. Har stallen eget lagringsrom for høy? Ja Nei
10. Hvor ofte blir boks/spilt/fellesboks rengjort? _____
11. Hvilken type flis brukes i stallen? _____
12. Hvor ofte blir stallen rengjort? _____
13. Vannkilde? Drikkekar Bøtte Annet: _____

Spørsmål 14-17 besvares hvis hesten er oppstallet på utegang m/leskur

14. Antall vegger i leskur: _____
15. Type underlag i leskur: _____
16. Er leskuret stort nok til at alle kan ligge samtidig? Ja Nei
17. Er individuell fôring mulig? Ja Nei

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travelskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

STALLMILJØ – VIKTIGE TIPS!

Alle staller må ha et ventilasjonsanlegg (mekansk eller naturlig) for å sikre god luftkvalitet og lufthygiene.

Et ventilasjonsanlegg har som hovedoppgave å tilføre frisk luft og fjerne brukt, forurenset luft og må dimensjoneres etter antall hester som er oppstallet. Anlegget må dimensjoneres etter sommerventilasjon (når luftskiftebehovet er høyest) og utstyres slik at det kan reguleres ned til minimumventilasjon om vinteren (når luftskiftebehovet er lavest).

Ved økt luftskifte faller innetemperaturen, særlig om vinteren, og det kan være behov for tilleggsvarme. Kritisk temperatur i stallen ligger rundt +5 grader C, slik at minimumstemperatur langs veggene ikke synker under frysepunktet. Hester tåler lave temperaturer bra, så lenge de ikke er våte, har et godt strølag på liggeplassen, eller ikke blir utsatt for trekk.

De vanligste miljørelaterte sykdommer hos hest er luftveilidelser. For høye nivåer av gjødselgasser (bl.a. ammoniakk) fører til irritasjon i luftveiene. Støv er vanlig i staller og bærer med seg mange mikroorganismer (bakterier, sopper, sporer osv). Støvet kan forårsake både infeksjoner og allergiske reaksjoner, og det er det usynlige støvet som er farligst for hestene.

I stallluft finnes ofte opp til flere tusen ganger så mye bakterier og muggsopper som ute, og det er de høye konsentrasjonene som forårsaker skader. Resultatet kan være alt fra lungebetennelse til små irritasjoner som ikke merkes særlig, men som fører til dårligere løpsprestasjoner. Høy luftfuktighet i staller er ikke direkte skadelig for hester, men fører til en oppblomstring av mugg og sopp i innredninger og for. Anbefalt luftfuktighet er 80%.

Ved valg av ventilasjonsanlegg bør man etterspørre vifter med færrest omdreininger/min. i forhold til rett kapasitet – for å redusere unødvendig støy. Støy fra vifter hindrer hestene i å lokalisere andre viktige lyder, og den reduserte muligheten til å orientere seg kan føre til stress.

Anlegg med utegang skal ha et minimumsareal pr. hest til friområder, spiseplass og liggeplass. Leskur med minimum 3 hele vegger og tak pålagt gjennom forskrift om hold av hest. Leskuret skal ha et tørt og trekkfritt liggeareal hvor alle hestene skal kunne ligge samtidig, og være mulighet for individuell foring (dvs. oppbinding eller forautomat).

Gode arbeidsrutiner i stallen fører til godt stallmiljø og god lufthygiene. Enkle regler er enkle å følge!

- Sørg for et godt luftskifte i stallen ved å bruke et riktig dimensjonert ventilasjonsanlegg
- Bruk høy og strø som er av bra hygienisk kvalitet
- Ha hestene ute når det møkkes, kostes og strøs
- Unngå mye håndtering av tørt grovfor i stallen når hestene er inne
- Vask stallens vegger, tak og innredning en gang i året

Det Norske Travelskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

FRIOMRÅDER – DREKTIG HOPPE

Stall: _____ Dato _____ År _____

Luftegårder: _____ m X _____ m Bunnforhold: _____

Ca slipp pr. uke: _____ Ca timer pr. slipp: _____ Ca hester pr. slipp: _____

Beite: **Kultarbeite** Areal: _____ Antall dager: _____ Flokkstørrelse: _____

Naturbeite Areal: _____ Antall dager: _____ Flokkstørrelse: _____

Vannkilde: Drikkekar: Bøtte: Annet: _____

Tilleggsfôr: Vit/minerlabl. Kraftfôr Salt Annet: _____

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

FRIOMRÅDER – HOPPE MED FØLL, ETTER FØDSEL

Stall: _____ Dato _____ År _____

Luftegårder: _____ m X _____ m Bunnforhold: _____

Ca slipp pr. uke: _____ Ca timer pr. slipp: _____ Ca hester pr. slipp: _____

Beite: **Kultarbeite** Areal: _____ Antall dager: _____ Flokkstørrelse: _____

Naturbeite Areal: _____ Antall dager: _____ Flokkstørrelse: _____

Vannkilde: Drikkekar: Bøtte: Annet: _____

Tilleggsfôr: Vit/minerlabl. Kraftfôr Salt Annet: _____

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

FRIOMRÅDER – FØLL/UNGHEST, ETTER AVVENNING

Stall: _____ Dato _____ År _____

Luftegårder: _____ m X _____ m Bunnforhold: _____

Ca slipp pr. uke: _____ Ca timer pr. slipp: _____ Ca hester pr. slipp: _____

Beite: **Kultarbeite** Areal: _____ Antall dager: _____ Flokkstørrelse: _____

Naturbeite Areal: _____ Antall dager: _____ Flokkstørrelse: _____

Vannkilde: Drikkekar: Bøtte: Annet: _____

Tilleggsfôr: Vit/minerlabl. Kraftfôr Salt Annet: _____

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

FRIMRÅDER – UNGHEST, MILJØSKIFTE

Stall: _____ Dato _____ År _____

Luftegårder: _____ m X _____ m Bunnforhold: _____

Ca slipp pr. uke: _____ Ca timer pr. slipp: _____ Ca hester pr. slipp: _____

Beite: **Kultarbeite** Areal: _____ Antall dager: _____ Flokkstørrelse: _____

Naturbeite Areal: _____ Antall dager: _____ Flokkstørrelse: _____

Vannkilde: Drikkekar: Bøtte: Annet: _____

Tilleggsfôr: Vit/minerlabl. Kraftfôr Salt Annet: _____

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

FLOKKUTVIKLING, HOPPE MED FØLL ETTER FØDSEL

Stall: _____

Dato _____ År _____

1. Hvor gammelt var føllet første gang det var ute? _____ dager.
2. Har føllet hatt sosial omgang med andre jevnaldrende føll frem mot avvenning?

 Ja   Nei
3. I hvilke perioder har føllet hatt sosial omgang med jevnaldrende føll?

 Fra fødsel til avvenning   I deler av avvenningsperioden: _____
4. Den sosial omgangen skjedde på?

 Fellesbeite   Beite hjemme   Luftegård, hjemme   Andre oppstallingssteder
5. Har føllet hatt sosial omgang med voksne hester (i tillegg til mor) frem mot avvenning?

 Ja   Nei
6. Hvordan er flokkstrukturen i luftegård eller på beite?

 Stabil, få rokkeringer   Ustabil, flere rokkeringer
7. Flokkens størrelse:

Antall voksne hester: _____

Antall føll/unghester: _____

Avvenningsprosedyrer?

Alder ved avvenning _____ mndr.

Direkte avvenning?   Ja   Nei

Fortsatt kontakt med mor etter avvenning?   Ja   Nei

Fortsatt tilgang på flokk etter avvenning?   Ja   Nei

Fôropptak ved avvenning: _____

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

FLOKKUTVIKLING, FØLL/UNGHEST ETTER AVVENNING

Stall: _____ Dato _____ År _____

1. Er unghesten oppstallet:

Alene i boks/spilt   I boks sammen med unghest   Fellesboks/utegang

2. Har unghesten sosial omgang med jevnaldrende hester i luftegård eller på beite?

Ja   Nei

3. Har unghesten sosial omgang med voksne hester i luftegård eller på beite?

Ja   Nei

4. Hvordan er flokkstrukturen i luftegård eller på beite?

Stabil, få rokkeringer   Ustabil, flere rokkeringer

5. Flokkens størrelse:

Antall voksne hester: .....

Antall føll/unghester: .....

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

FLOKKUTVIKLING, UNGHEST – MILJØSKIFTE

Stall: _____ Dato _____ År _____

1. Er unghesten oppstallet:

Alene i boks/spilt   I boks sammen med unghest   Fellesboks/utegang

2. Har unghesten sosial omgang med jevnaldrende hester i luftegård eller på beite?

Ja   Nei

3. Har unghesten sosial omgang med voksne hester i luftegård eller på beite?

Ja   Nei

4. Hvordan er flokkstrukturen i luftegård eller på beite?

Stabil, få rokkeringer   Ustabil, flere rokkeringer

5. Flokkens størrelse:

Antall voksne hester: _____

Antall føll/unghester: _____

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

FLOKKUTVIKLING – VIKTIGE TIPS!

I vill tilstand lever hester i harems-grupper som består av en lederhingst og hans hopper med avkom i ulike aldre. Harems-gruppen har nære, sosiale bånd individene i mellom og er bygd opp på gjenkjennelse i ett oversiktlig lite miljø. Hoppene avvenner føllene sine 3-4 mnd. før de eventuelt nedkommer med ett nytt føll. Avvenningen foregår med lite aggresjon, og føllet vil fortsatt tilhøre morens familiegruppe i en lengre periode.

Føll som er rundt 6 mnd. har lært seg å spise grovfôr og kraftfôr vi tildeler, men det mangler en del på å ta opp det fôret den trenger for å dekke sitt næringsbehov. Den vil for eksempel bare ta opp grovfôr når moren gjør det, og vil sjelden ta initiativ til å spise grovfôr uten at hoppa er i nærheten. Det er derfor viktig å bruke fôr som er produsert for å dekke næringsbehovet til ett sterkt voksende føll for å unngå ett stort vekttap ved avvenning. Vi skal likevel huske på at det også er det sosiale aspektet som er en belastning for føllet ved avvenning.

Føll som er mellom 5-7 mnd. dier fortsatt en gang i timen, og føll på 8 mnd. dier en gang hver andre time. Det er alltid føllet som tar initiativet til å die, og den dier etter hvile-perioder, når den har vært aktiv, eller når den har blitt skremt av noe. Alt dette tyder på at føllet ikke bare dier for næringen sin skyld, men også for å opprettholde de sosiale båndene med moren.

Når føll som er ukjente for hverandre møtes for første gang vil det raskt etableres en flokkstruktur. Flokkstrukturen etableres gjennom en relativt stabil rangorden, og dette skjer med en del aggresjon mellom føllene. Etablering av rang er en hard påkjenning for alle hester, og spesielt for føll i forbindelse med avvenning. I en slik etableringsfase vil fôropptak, hviletid og sosial omgang med andre hester i flokken bli redusert til ett minimum. Individuer som er lavt rangerte har det tøffere i en slik etableringsfase, og vil oppleve situasjonen som er belastende enn høyt rangerte individer. Hver gang en flokk rokkeres på, vil omveltninger skje, og hver gang vil det være en belastning for hestene som er involvert uansett om de har tilhørt flokken tidligere eller har kommet inn som nye. Unngå derfor å rokkere på flokker når det ikke er nødvendig.

Det mest optimale ved avvenninger å fjerne moren fra føllet, og ikke omvendt. Hvis man har flere hopper med føll gående sammen, er det best å ta ut mødrene etter hvert som føllene blir gamle nok for avvenning. Det mest belastende for ett føll er å bli avvent slik at det står alene i en boks uten særlig kontakt med andre føll. Ett godt alternativ er derfor å oppstalle to føll i samme boks, og heller binde føllene opp under føring slik at de ikke sloss om maten.

Det er vist i mange forsøk at føll leker mye med hverandre, og at de er avhengig av å leke med andre for å lære. Når vi i tillegg vet at alle hester tar etter bestemte adferds handlinger ved å observere andre hester utføre en adferd, så sier det seg selv at hester er avhengige av å være sammen med andre artsvenner for å utvikle sosial adferd.

Lek mellom føll er et spill som illustrerer en bestemt adferds handling som brukes av voksne hester i ulike situasjoner. Lek fører til erfaring og utvikling av de ulike egenskapene som en voksen hest bruker i bestemte situasjoner. Lek utvikler et følls ferdigheter som brukes i mer alvorlige sammenhenger som voksen (flukt, forsvar, angrep osv.) og utvikler et følls fysiske og psykiske evner til å takle omgivelsen den lever i.

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

FØRING – DREKTIG HOPPE, SISTE 4 MND AV DREKTIGHET FRAM TIL AVVENNING

Stall: _____ Dato _____ År _____

Føres hoppa etter faglig normerte anbefalinger Ja Nei

Kopi av fôrplaner vedlagt Ja Nei

Grovfor:

Høy Høyensilage Ensilage Halm Bete Annet grovfor _____

Analyse vedlagt Ja Nei Ca. daglig rasjon av grovfor _____

Kraftfor:

Havre/Bygg Annet kraftfor Hvilke: _____

Tilskuddfôr: Ja Nei Hvilke, totalt kg per dag og kraftfôr: _____

Deklarasjon av næringsinnhold vedlagt Ja Nei

Har hoppa vært i trening/mosjon under perioden Ja Nei

Beite

Innmarksbeite Utmarksbeite

Areal _____ Pr. hest _____

Jordsmonn _____ Hvor mange år har beitet vært benyttet av hester _____

Ut på beite _____ Inn fra beite _____

Tilleggsfôring: Kraftfor Vit/min Salt Annet: _____

Vannkilde: Drikkekar Bøtte Annet: _____

Supplerende opplysninger:

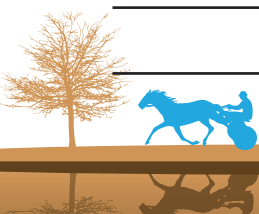

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

FØRING – FØLL/UNGHEST, ETTER AVVENNING

Stall: _____ Dato _____ År _____

Føres hoppa etter faglig normerte anbefalinger Ja Nei

Kopi av fôrplaner vedlagt Ja Nei

Grovfor:

Høy Høyensilage Ensilage Halm Bete Annet grovfor _____

Analyse vedlagt Ja Nei Ca. daglig rasjon av grovfor _____

Kraftfor:

Havre/Bygg Annet kraftfor Hvilke: _____

Tilskuddfôr: Ja Nei Hvilke, totalt kg per dag og kraftfôr: _____

Deklarasjon av næringsinnhold vedlagt Ja Nei

Har hoppa vært i trening/mosjon under perioden Ja Nei

Beite

Innmarksbeite Utmarksbeite

Areal _____ Pr. hest _____

Jordsmonn _____ Hvor mange år har beitet vært benyttet av hester _____

Ut på beite _____ Inn fra beite _____

Tilleggsfôring: Kraftfor Vit/min Salt Annet: _____

Vannkilde: Drikkekar Bøtte Annet: _____

Supplerende opplysninger:

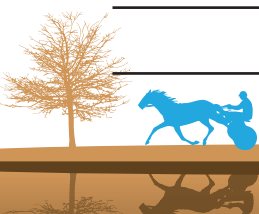

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

FØRING – MILJØSKIFTE

Stall: _____

Dato _____ År _____

Føres hoppa etter faglig normerte anbefalinger Ja Nei

Kopi av fôrplaner vedlagt Ja Nei

Grovfor:

Høy Høyensilage Ensilage Halm Bete Annet grovfor _____

Analyse vedlagt Ja Nei Ca. daglig rasjon av grovfor _____

Kraftfor:

Havre/Bygg Annet kraftfor Hvilke: _____

Tilskuddfôr: Ja Nei Hvilke, totalt kg per dag og kraftfôr: _____

Deklarasjon av næringsinnhold vedlagt Ja Nei

Har hoppa vært i trening/mosjon under perioden Ja Nei

Beite

Innmarksbeite Utmarksbeite

Areal _____ Pr. hest _____

Jordsmonn _____ Hvor mange år har beitet vært benyttet av hester _____

Ut på beite _____ Inn fra beite _____

Tilleggsfôring: Kraftfor Vit/min Salt Annet: _____

Vannkilde: Drikkekar Bøtte Annet: _____

Supplerende opplysninger:

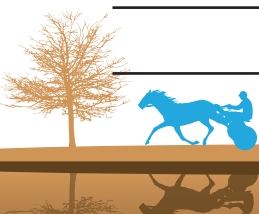

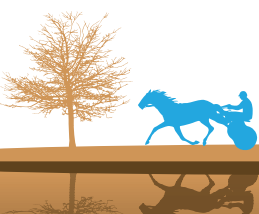
Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

FÔRING – VIKTIGE TIPS!

1. Nok rent vann både inne og ute/beite.
En hest drikker ca. 10% av sin kroppsvekt i antal liter vann per dag.
2. Grovfor skal være smakfullt, hygienisk og næringsmessig godt. Aldri mindre enn 1,5 kg per 100 kg kroppsvekt eller 1 kg TS per 100 kg kroppsvekt.
3. Unngå hyppige forskifter. Det ideelle er samme grovfor fra beitesesong til beitesesong.
4. Føranalyse av grovforet og kraftforet vil øke muligheten for presis næringstilførsel.
5. Tilvenning til beitegang både for hoppe og fôll gjennom å gi nyslått gras inne eller å begynne med 1 time ute økende over en uke.
6. Gi støttefôring både på mineraler og salt under beitesesongen.
7. Sensommer og høstbeiter trenger støttefôring av kraftfor.
8. Ved avvenning bør fôllet ha et foropptak på minst 1 kg kraftfor.
9. Vekselbeite med drøvtyggere reduserer presset fra innvolssnyltene.
10. Fôr hesten 3-4 ganger daglig. Unngå for store kraftformengder per måltid. Max 0,4 kg per 100 kroppsvekt.
11. Fôr hesten etter hold.

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

TRENING – FØLL/UNGHEST, FØLLSESONGEN

Stall: _____

Dato _____ År _____

Når hadde føllet på grime første gang? Dato _____

Hvor ofte ble grima tatt av og på? 1 dag pr. uke Flere dager pr. uke Annet: _____

Når ble føllet leid i leietom første gang? Dato _____

Hvor ofte har føllet blitt leid? 1 dag pr. uke Flere dager pr. uke Annet: _____

Når ble føllet satt i kjettingar på stallgangen, eller lignende, første gang? Dato _____

Hvor ofte ble føllet satt i kjettingar på stallgangen, eller lignende, første gang?

1 dag pr. uke Flere dager pr. uke Annet: _____

Har føllet fått annen type mosjon enn egenmosjon i luftegård/beite? Ja Nei

Hvis ja, hva slags type mosjon? _____

Hvor ofte annen type mosjon? 1 dag pr. uke Flere dager pr. uke Annet: _____

Supplerende opplysninger:

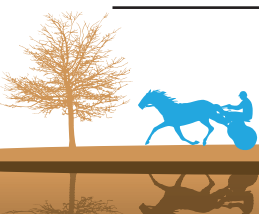

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

TRENING – UNGHEST, 1-ÅRS SESONGEN

Stall: _____

Dato _____ År _____

Er treningsplan vedlagt? Ja Nei

Når ble unghesten tommekjørt for første gang? Dato _____

Hvor ofte tommekjørt? 1 dag pr. uke 2-3 dager pr. uke Annet: _____

Når ble unghesten kjørt i vogn for første gang? Dato _____

Hvor ofte kjørt i vogn? 1 dag pr. uke 2-3 dager pr. uke Annet: _____

Hvor lang distanse kjøres pr. trening? _____

Er unghesten kørt sammen med andre hester? Ja Nei

Har unghesten fått annen mosjon enn tommekjørning/kjøring i vogn? Ja Nei

Hvis ja, hva slags type mosjon? _____

Hvor ofte annen type mosjon? 1 dag pr. uke Flere dager pr. uke Annet: _____

Supplerende opplysninger:

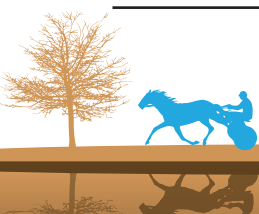

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

TRENING – UNGHEST, 2-ÅRS SESONGEN

Stall: _____

Dato _____ År _____

Er treningsplan vedlagt? Ja Nei

Hvor ofte er unghesten kjørt? 2 dag pr. uke 3 dager pr. uke 4 dager pr. uke Annet: _____

Hvor lang distanse kjøres pr. trening? _____

Er pulsmåler brukt under trening? Ja Nei Kommentar: _____

Har unghesten fått annen mosjon enn kjøring i vogn? Ja Nei

Hvis ja, hva slags type mosjon? _____

Hvor ofte annen type mosjon? 1 dag pr. uke Flere dager pr. uke Annet: _____

Er unghesten intervalltrent? Ja Nei

Første gang intervalltrent: Dato _____

Er unghesten hurtigkjørt på bane? Ja Nei

Første gang hurtigkjørt: Dato _____

Er unghesten kjørt i rutineløp? Ja Nei

Dato for rutineløp: _____

Har unghesten startet i mønstringsløp? Ja Nei

Supplerende opplysninger:

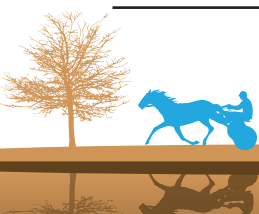

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

TRENING – VIKTIGE TIPS!

Det er viktig at føllet får røre på seg og drive egenmosjon ute den første perioden i livet

Bruk mye tid på håndtering av føllet. All håndtering skal være positiv og være med på å bygge opp et bra forhold mellom deg og føllet.

Tren i korte perioder av gangen. Unghester mister lett konsentrasjonen og det er derfor viktig å gi seg mens ting går bra. Husk at hvert individ er forskjellig; noen lærer fortere enn andre!

Bruk mye tid på tommekjøring. Ha med hjelpere om nødvendig. Lær føllet å stoppe, rygge og volte før man spenner i vogn.

Sett treningen tidlig i system. En treningsplan skal føre fram til et konkret mål! Den viktigste treningen for en unghest er distansetrening og ikke frtstrening. Distansetrening bør settes i gang fra unghesten er 1-1 ½ år, og de fleste trenere benytter seg av et slikt treningsprogram hvor distansen til forrige periodes nivå.

Følg den samme treningsdistansen i perioder på ca. 14 dager av gangen. Hver periode etterfølges restitusjonsperiode, før en ny treningsperiode, med en litt lengre distanse enn den forrige settes i gang. Hvis hesten ikke responderer positivt på treningen, gå tilbake og kort inn på distansen til forrige periodes nivå.

Legg inn fartslek i treningen etter hvert som hesten bygges opp gjennom grunntrening.

Sørg for nok restitusjon etter harde treningsøkter. Hesten bør mosjoneres lett enten gjennom egenmosjonering i luftegård eller i vogn etter en hard økt.

Fra 3- års alder kan intervalltrening settes mer i system. Tren like mye distansetrening som intervalltrening, for eksempel 2 dager av hver type trening pr. uke.

Bruk gjerne pulsmåler som et redskap under trening.

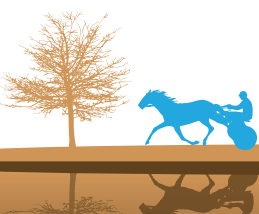
Unghesten bør tas med på en travbane før den starter i løp. Lær hesten å volte, og det å bli kjørt sammen med andre hester. La banen bli et positivt bekjentskap, og ikke kjør hesten hardt de første gangene den er på banen.

La hesten starte i rutineløp før man starter i mønstringsløp eller ordinære løp.

Match gjerne hesten mot for eksempel mønstringsløp, men ikke forser hesten unødige fram mot start – la hesten bestemme når den er klar, ikke datoen!

Når det nærmar seg start kan det være en god ide å trene lettere. Bruk mer tid på kvalitetstrening (fartstrening) enn kvantitetstrening (distanse). Det er viktig å passe på at hesten ikke kommer for fort i form, slik formtoppen blir for bratt. Man kan holde formtoppen i en lengre periode ved å øke noe på kvantitetstrening.

Følg med på hestens humør under trening. Blir hesten sur og uvillig, kan det være noe galt, for eksempel en skade. Be en veterinær undersøke hesten!

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

HOVPLEIE – INNTIL 1. SKOING

Stall: _____

Dato _____ År _____

Har hesten vært på stall den første tiden etter fødsel? Ja Nei

Hovrøkt utført første gang dato: _____

Hvor ofte er hovrøkt utført? Hver mnd? Sjeldnere?

Har det vært nødvendig med beskjæring første tiden? Ja Nei

Var feil beinstilling eller uheldig hovform en årsak til beskjæring? Ja Nei

Hvilke bein og hvilke feil ble i så fall korrigert? _____ Hvor ofte? _____

Hvor ofte har hesten fått mosjon? Hver dag Tre ganger i uken Sjeldnere

Dato for når hesten ble skodd første gang? _____

Hva slags sko ble brukt? _____

Har det vært nødvendig å tilpasse spesialsko/sykebeslag? _____

Er det anvendt utdannet hovslager? Ja Nei

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

HOVPLEIE – ETTER 1. SKOING

Stall: _____

Dato _____ År _____

Hva slags sko brukes? .....

Har det vært nødvendig å tilpasse spesialsko/sykebeslag? .....

Er det anvendt utdannet hovslager? Ja Nei

Datoer for skoing:

.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Supplerende opplysninger:

Det Norske Travselskap

Postboks 194 Økern, 0510 Oslo

KVALITETSSIKRING I OPPRETT AV NORSK TRAVHEST

HOVPLEIE – VIKTIGE TIPS!

To ordtak:

Pass på hovrøkten, «Føttene er mer enn halve hesten»

Pass på mosjonen, «Stilleståen er hestens forderv»

Mosjonen sikrer utvikling av eksteriør og bevegelse. Mosjon er den naturlige måten å tilføre høvene fuktighet og blodtilførsel. Dette sikrer hornet fuktighet og næring, og gir oss ønsket form på høvene. En hov uten tilstrekkelig mosjon gir en tørr hov og da er det fare på ferde. Vi får en lite elastisk hov som gir dårlig utvikling og vi risikerer at hoven blir den begrensende faktor på ytelsen til den voksne hesten.

Hold boksen ren så hoven ikke skades av gjærende urin og møkk.

Ta opp føttene forsiktig straks etter fødselen. Gjør hoven ren og bank forsiktig på den. Fra føllet er 3-4 uker gammelt ser man over høvene regelmessig, minst hver måned og beskjærer ved behov. Er beinstillingen god og formen på hoven som ønsket rensker man bare opp rundt kråka og fjerner løse hornbiter. Høvene blir dermed lettere å gjøre rene og det fester seg mindre til flatene. Om føllet har feil beinstilling eller form på hoven må korrigerende beskjæring iverksettes. Studer hesten når den står stille og når den er i bevegelse. Korrigeringen må foregå litt etter litt og arbeidet krever ofte hjelp fra fagfolk.

Pass på dette:

- Tilstrekkelig mosjon
- Tilføring av passende fuktighet
- Rene høver
- Rent i bok og spiltau
- Riktig form på hoven og beinstilling
- Riktig beskjæring i rett tid
- Sko ikke hesten før det er nødvendig

